

Karneval paměťových buněk

Ještě jsem to s žádným lékařem nekonzultoval, ale budu muset. Jak je to ve skutečnosti s pamětí. S procesem stárnutí dochází k odumírání paměťových buněk. Vyplývá z logiky věci. Tedy logiky stárnutí. Pozoruji však také něco jiného. Možná některé paměťové buňky odumírají, zvláště ty, které celý čas produktivního věku nesly na svých bedrech většinu toho, co si člověk musel pamatovat. Jenomže tím tyhle buňky-dříčky ulehčily jiným buňkám, které si nic pamatovat nemusely, a tudíž zůstaly neopotřebované. Čekaly pokojně na svoji příležitost. A ten signál k aktivitě, ono probuzení z mozkové hibernace, to přichází nejspíš od těch buněk chřadnoucích. Jako by jim předávaly

tu tíhu zodpovědnosti pamatovat si toho tolik. Tak se, holky, probudte a taky našemu pánovi něco připomeňte. Něco je ve vás určitě uloženo, jen si to zatím necháváte pro sebe. No a teď je ta chvíle, tak pracujte, my vadneme. Takhle nějak si ten proces představuju. Jak jinak si vysvětlit, že se mi najednou ve všech detailech zjeví kupříkladu oslava mých šestých narozenin.

Dostal jsem prvně v životě kolo. Prvně jsem na něj usedl v naší ulici, která je mírným svahem. Vyšli jsme s tatínkem až nahoru, tam jsem nasedl a rozjel se tak, že tatínek mně držel kolo zezadu za sedlo. Abych si hned napoprvé nenatlouk. Pak mě pustil, běžel vedle mě, aby případně zmírnil můj první pád z kola, a radoval se, jak jsem šikovný, že jedu. Ale já začal hystericky křičet: Ty mě držíš! Nevěřil jsem, že opravdu jedu, aniž by mě tatínek zezadu nedržel za to sedlo. Nedržím! Držíš! A vlastně jsem z toho kola spadl jen proto, že mě tatínek pustil, aby mě ujistil, že mě nedrží. Tam se nějak projevila nedůvěra dítěte v otce, do té doby naprosto důvěryhodného. Správně by mělo dítě chtít, aby ho tatínek jistil, když sedí na kole poprvé a jede z kopce. Ne. Dítě se chtělo radovat z vlastního

Karneval paměťových buněk

talentu pro cyklistiku a nechtělo pomoc bázlivého tatínka, který moc dobře věděl, že dítě je dřevo, pro sport naprosto nedisponované. Tuhle nedůvěru ve vlastního rodiče mám v paměti vlastně ještě v jednom případě. Bylo mi kolem těch šesti let, tedy rok 1951. A tatínek bůhví kde sehnal banán. Jeden žlutěj banán. Věděl, že jsem nikdy tohle ovoce neviděl, nikdy neochutnal, měl za to, že už při slově banán zešlím štěstím, že konečně ochutnám něco tak exotického. Vidím to do detailu. Z otevřeného okna obýváku hledíme s maminkou na rozradostněného tatínka, kterak spěchá domů a něco nese. Otvíráme dveře bytu a čekáme. Tatínek vyběhl schody a udýchaně volá: Nesu banán. Co to je? ptal jsem se při pohledu na něco, co se ani vzdáleně nepodobalo angreštu, rybízu či hruškám, tedy ovoci, které jsem do té doby znal. Banán, Karlíčku, to je vzácnost, ochutnej. A tu jsem se vzepřel. Odmítl jsem kousnout do něčeho, co vypadalo odpudivě. Já to nechci. Aspoň to ochutnej! A to už mi cpal banán před pusou. Začal jsem brečet, ječet a svůj výstup jsem korunoval větou: Ty mě chceš otrávit! Nařkl jsem vlastního otce, který někde pod pultem vyšmelil jeden banán; šest let po

válce to bylo něco! Ne. Dítě se šprajclo. Neznám to, tak to jíst nebudu.

Taková věc se mi jen tak zčista jasná vyjeví a já nevím proč. Paměťové buňky, ty, co byly mnoho let nepoužívané, mi asi chtěly udělat radost. Pustit film, který jsem od té doby neviděl. Zničehonic. Po šedesáti letech první repríza. Některé paměťové buňky však často ožijí nějakým drobným impulsem zvenčí. Něco jsem ve svém neuspořádaném fotoarchivu hledal a narazil jsem na fotku ze 4. třídy základní školy v Teplicích, Klecandova ulice. Začal jsem si detailně prohlížet tváře svých někdejších spolužáků a spolužaček. Pozvali mě totiž nedávno na třídní sraz, nikoho z nich jsem od školy neviděl, tak jsem se snažil na někoho upamatovat, abych aspoň na jednoho z nich mohl zahalekat Nazdááár, jak žiješ, tebe jsem dlouho neviděl nebo nějakou podobnou frázi, obvyklou na třídních srazech. A jak jsem se snažil vrýt si ty tváře z fotky do paměti, zabrzdil jsem u tváře jedné z mých někdejších spolužaček. A paměťové buňky začaly vyplavovat informace: najednou jsem věděl, že se jmenuje Pravcová a že bydlela v naší ulici. Já, který neznám jménem lidi

Karneval paměťových buněk

z našeho žižkovského činžáku, jsem si vzpomněl na Pravcovou – s odstupem nějakých desítek let! A najednou se v té paměti rozběhl film, scéna, výjev, ani tenhle mi nikdy předtím v hlavě neběžel, takže premiéra. Jak jsem koukal z okna přes ulici a Pravcová taky koukala z okna. A jak jsem tehdy dostal nápad zaujmout spolužačku Pravcovou čímsi. Je jedno čím, ale zaujmout. Dostavil se nápad. O posledních Vánocích jsem dostal od Ježíška loutkové divadlo. To je hezký dárek, akorát ztrácí účel ve chvíli, kdy ho není komu hrát. To divadlo. Jsem odjakživa jedináček, takže hrát si doma sám s loutkovým divadlem vychází naplano. K divadlu patří diváci a ty já neměl. A najednou v protějším okně Pravcová. Tak jsem to loutkové divadlo nainstaloval do otevřeného okna. Naše ulice nebyla nikterak široká, takže Pravcová nebyla zas tak daleko, asi jako by měla v Národním poslední řadu. Viděla, že se v našem okně něco děje, tak setrvala. Divadlo stálo, já měl pár loutek, ale žádnéj repertoár. Nikdy jsem loutkové divadlo pro nikoho nehrál. Popadl jsem tedy kašpárka a čarodějnici. Dvě protichůdné figury, veselý chlapeček s rolničkama a stará baba bez humoru.

Karneval paměťových buněk

Dialog by na tu dálku Pravcová neslyšela, a tak jsem se omezil jen na skřeky, výkřiky jako Jé, jauvajs, báb, prostě na slovním humoru ta věc nestála. Soustředil jsem se na pohybovou stránku představení. Loutky po jevišti všelijak pobíhaly, poskakovaly, snažil jsem asi nějak vyjádřit souboj, čarodějnice láká chlapce do svých tenat (nevím sice, co jsou tenata, ale sem se mi to docela hodí), vtipný Kašpárek ležérně uhýbá, uskakuje, a to vše je provázeno barvitými skřeky. Po očku jsem mrknul naproti, jaký má moje hra úspěch. V očích Pravcové se cosi zalesklo. Nebyla to slza, byl to dalekohled. To byla první známka úspěchu. Chtěla znát detaily tohoto dramatu. Kašpárek v mých rukách v zápalu souboje na čarodějnici všelijak naskakoval a moje levá ruka čarodějnici tak nějak poraženecky položila na záda. Kašpárek na ní začal vítězoslavně tančit, vlastně na ní začal tak trochu nalahávat. Bum, bum, bum, jednou dvakrát, vlastně rytmicky, jako by chtěl babu svým tělem utlouct. V ruce neměl žádný meč, tak čím jiným ji utlouct než vahou těla své loutky? Opět jsem pohledem zkontroloval publikum, tedy Pravcovou. Nebyla tam sama. Moje divadlo nejspíš

Karneval paměťových buněk

Dialog by na tu dálku Pravcová neslyšela, a tak jsem se omezil jen na skřeky, výkřiky jako Jé, jauvajs, bác, prostě na slovním humoru ta věc nestála. Soustředil jsem se na pohybovou stránku představení. Loutky po jevišti všelijak pobíhaly, poskakovaly, snažil jsem asi nějak vyjádřit souboj, čarodějnice láká chlapce do svých tenat (nevím sice, co jsou tenata, ale sem se mi to docela hodí), vtipný Kašpárek ležérně uhýbá, uskakuje, a to vše je provázeno barvitými skřeky. Po očku jsem mrknul naproti, jaký má moje hra úspěch. V očích Pravcové se cosi zalesklo. Nebyla to slza, byl to dalekohled. To byla první známka úspěchu. Chtěla znát detaily tohoto dramatu. Kašpárek v mých rukách v zápalu souboje na čarodějnici všelijak naskakoval a moje levá ruka čarodějnici tak nějak poraženecky položila na záda. Kašpárek na ní začal vítězoslavně tančit, vlastně na ní začal tak trochu nalahávat. Bum, bum, bum, jednou dvakrát, vlastně rytmicky, jako by chtěl babu svým tělem utlouct. V ruce neměl žádný meč, tak čím jiným ji utlouct než vahou těla své loutky? Opět jsem pohledem zkontroloval publikum, tedy Pravcovou. Nebyla tam sama. Moje divadlo nejspíš

Karel Štýr: Karneval paměťových buněk

chvíli sledovala i její maminka a já viděl, kterak svou dceru z toho okna vyfackovala. Když pak potkala moji maminku v konzumu, sdělila jí, že by si mě měla víc hlídat, a jestli budu dál mravně narušovat její dceru přes ulici, nahlásí to ve škole i na národním výboru. To všechno mi vyplavily paměťové buňky, do té doby nepochybně spící. A já jsem od té chvíle dychtivý, jak se rozjedou tyhle odpočaté mozkové součástky a jaký karneval v mé hlavě opět někdy rozpoutají. Na srazu třídy Pravcová nakonec nebyla.